

ZWALUWTILLEN 2023

In het werkingsgebied van Natuurwerkgroep De Kerkuil ben ik door de jaren heen zowat het aanspreekpunt geworden als het gaat om Huiszwaluwen. Bij opzoekingen naar informatie over zwaluwtillen, omdat ik hierover meerdere vragen kreeg, stelde ik vast dat er geen opvolging was betreffende aantallen, locaties en effectief gebruik door Huiszwaluwen. Dat was de start om het zelf te doen. In 2021 werd aangevangen met een eerste inventarisatie van de bestaande zwaluwtillen in Vlaanderen. Het inventariseren was en is echter niet mogelijk zonder de hulp van de Regionale Landschappen, de lokale boswachters, de lokale milieuambtenaren, de lokale werkgroepen en natuurverenigingen .... Hierbij een gemeente dank aan allen die me hierbij h(i)elpen.

In kaart brengen

2022 was een druk jaar, en de opvolging stond dan ook op een lager pitje. In 2023 had ik er een punt van gemaakt om zo veel mogelijk tillen te bezoeken. Samen met mijn echtgenote besteedde ik hier meerdere dagen aan, gekop-

peld aan wat toerisme en genieten van de streek. Wat ons opviel: de grote verscheidenheid aan types til, net als het contrast tussen de verschillende ongebruikte tillen ten opzichte van een paar tillen vol bewoonde nesten en helaas ook een soms ondoordachte plaatsing. In de loop van de zomer van 2023 bezocht ik 36 zwaluwtillen. Hierdoor heb ik er ondertussen al 45 ter plaatse gezien. Rekening houdend met tillen die voorheen al bezocht waren, staan er in 2024 nog een tiental op het programma. Het valt op dat het niet enkel openbare besturen zijn die tillen plaatsen. Er zijn ook privé-initiatieven, zowel door firma's als door private personen. Ondertussen wordt af en toe al een til verplaatst naar een betere locatie, omdat ze niet bewoond werd. Dit alles maakt een correcte inventarisatie en opvolging wat moeilijker.

Geslaagde zwaluwtil

Wij mensen kunnen en moeten rekening houden met een aantal voorwaarden voor een goede bezetting door Huiszwaluwen. De belangrijkste

zijn:

- nestkommen voldoende hoog boven de begane grond;
- groen, water en modder in de omgeving, maar geen bomen dicht bij de til;
- bestaande nabije bewoonde nesten Huiszwaluwen (modder of kunstnest) verhogen de kans op een snelle bewoning in de zwaluwtil;
- een goede aanliegroute zonder hindernissen (vlaggen, bomen of struiken ...).

Op een paar locaties wordt gebruik gemaakt van een lokinstallatie. Meestal gebeurt dat met een zonnepaneeltje en een timer. Hou echter in gedachten dat het de Huiszwaluwen zijn die beslissen waar ze nestelen. Opvallend zijn de meerdere types nestkom die benut worden. Er zijn zowel aangekochte modellen als zelfgemaakte. Bij een paar tillen werden nestkommen voor Boerenzwaluw benut. Helaas zijn de nestkommen bij een paar tillen slecht geplaatst, wat bewoning niet ten goede komt. Bij een aantal zwaluwtillen staat een informatiebord(je). De aanwezigheid hiervan is een goede zaak, het maakt passanten en

bezoekers ook attenter. Wat de inventaris betreft, deze is zeker niet 100% correct, maar ze scheidt wel een goed beeld.

De meest opvallende bewoonde zwaluwtil staat in Oud-Turnhout nabij De Liere-man. Deze til met 2 lagen en samen 18 kunstnesten werd door Huiszwaluwen aangevuld met vele moddernesten. Deze til toont het ideale streefbeeld, met het ideale resultaat. De foto bewijst dat het systeem zwaluwtil wel degelijk werkt ... bij ideale (omgevings) voorwaarden.

De cijfers

In 2023 waren me 63 zwaluwtillen bekend, waarvan er 7 privé geplaatst werden. Hierbij werd geen rekening gehouden met eventuele nog overgebleven tillen van de Vlaamse Waterweg. Deze (7 stuks) werden indertijd tijdelijk geplaatst bij de vervanging van bruggen over het Albertkanaal. Een aantal van die locaties heb ik in 2023 be-

zocht, maar de tillen waren er niet meer. Wel zag ik dat er onder de nieuwe bruggen kunstnesten voor Huiszwaluw opgehangen waren.

Van 5 tillen heb ik geen telcijfers, maar van de 63 tillen waren er minstens 13 bewoond. Het nazien of er bewoning is aan een til verloopt moeilijker omdat je lang(er) ter plaatse moet blijven. Om correct te tellen is het zelfs aangewezen op meerdere data te tellen. Het opvolgen aan een woning gaat vlotter, alleen al omdat de bewoners zelf 'hun nestjes' in de gaten houden en je kunnen zeggen welke nestkammen bewoond zijn.

In 2023 was er een bewoning variërend van 1 nest tot 31 nesten aan de al benutte zwaluwtillen, met in totaal minstens 103 bewoonde nesten. In 2022 werden er slechts 32 genoteerd. Twee tillen die in 2022 door 1 koppel bewoond waren, bleven in 2023 helaas leeg. Huiszwaluwen zijn koloniebroeders, dit is wellicht

de oorzaak. Bij één til werd predatie door een gaai opgemerkt.

Wat de verdeling van huiszwaluwtillen per provincie betreft:
Oost-Vlaanderen: 19
Antwerpen: 15
West-Vlaanderen: 15
Limburg: 8
Vlaams-Brabant: 5
Hoofdstedelijk Gewest: 1

Onderstaande fotoreeks toont een variatie aan modellen van zwaluwtillen.

Oproep

Bij deze wil ik ook een oproep doen. Mocht je ergens langs een zwaluwtil komen, mag je steeds de locatie melden. Het kan altijd een til zijn die me nog niet bekend is. Jaarlijks worden nieuwe tillen geplaatst. Wie tijdens de zomerperiode langs gaat, mag ook altijd eventuele bewoning melden. Alvast dank.

Patrick Claeys, Koekelare

